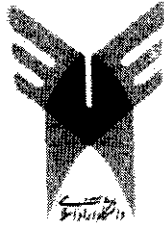

دانشگاه آزاد اسلامی
مذاهب مرکزی

باسمه تعالی

از: سازمان مرکزی دانشگاه
به: دبیرخانه مناطق یازده گانه و کلیه واحدها و مراکز دانشگاهی
موضوع: تغییر عناوین و سرفصل دروس معارف اسلامی از مجموعه دروس
عمومی

سلام علیکم

به پیوست یک نسخه عناوین درسی و سرفصل دروس معارف اسلامی از مجموعه دروس عمومی، مصوب جلسه ۵۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی که به امضای ریاست عالی دانشگاه نیز رسیده است جهت اجرا ابلاغ می گردد. شایان ذکر است این مجموعه ۱۲ واحد از دروس عمومی مربوط به معارف اسلامی در تمام رشته های دانشگاهی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته، کارشناسی ارشد پیوسته و دکتری حرفه ای را تعیین می کند که جمعاً با ۳ واحد درس فارسی، ۳ واحد درس زبان خارجی، ۲ واحد دروس تربیت بدنی ۲۰۱ (از سرفصل دروس عمومی که طی بخشنامه شماره ۳۸/۱۴۸۷۵ مورخ ۷۳/۴/۱۲ به کلیه واحدهای دانشگاهی ارسال شده است) به اضافه یک و یا دو واحد درس تنظیم خانواده و جمعیت مجموع واحدهای عمومی را به ۲۱ یا ۲۲ واحد تکمیل می نماید. اجرای مفاد این بخشنامه از ابتدای سال تحصیلی ۸۴/۸۵ برای کلیه دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۸۴/۸۵ و به بعد الزامی است و دانشجویان ورودی سال تحصیلی ۸۳/۸۴ و قبل از آن نیز دروس عمومی خود را براساس برنامه سابق (موضوع بخشنامه شماره ۳۸/۱۴۸۷۵ مورخ ۷۳/۴/۱۲ بایستی بگذرانند. ۲۷۷۱

دکتر جعفر جعفری

معاون آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی

۴۱۹۲۷
۸۴۸۱۴
رونوشت:

- دفتر مطالعات و برنامه ریزی همراه کلیه سوابق

آدرس تهران: پاساژان پیمان ششم تلفن ۲۵۸۸۱۶۸-۷۲ فکس ۲۵۲۹۶۰۶ نشانی پستی ۱۹۵۸۵/۲۶۶

مجلس

بسمت عالی

مجلس عالی

تاریخ: ۷۳/۴/۱۲
شماره: ۳۸/۱۴۸۷۵
پست:

از سازمان مرکزی دانشگاه
به کلیه مراکز دانشگاهی
موضوع: تقویمات در مجموعه دروس عمومی

- بمهریوست برنامه دروس عمومی با فرهنگ سفار و عقاید اسلامی (آگاهی‌های عمومی) برای تمام رشته‌های تحصیلی -
دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته اعلام شود و به اطلاع میرساند:
- ۱- دوره‌های فارسی ۱ و ۲ تبدیل به یک درس ۲ واحدی گردید که باید یک کلاس در هر یک از نیمسال‌های الزامی "در دو
۱/۵ ساعت تدریس شود.
  - ۲- دوره‌های زبان خارجه ۱ و ۲ تبدیل به یک درس ۲ واحدی گردید که باید یک کلاس در هر یک از نیمسال‌های الزامی "در دو جلسه
۱/۵ ساعت تدریس شود.
  - ۳- درس اخلاق و تربیت اسلامی به یک درس ۲ واحدی تبدیل گردید.
  - ۴- دوره‌های زیست شناسی و بیانی کامپیوتر از لایه جدول دروس عمومی حذف گردید.
  - ۵- دوره‌های انقلاب اسلامی و روش‌های آن و متون اسلامی از زبان عربی از حالت اختیاری خارج و هر کدام به تعداد ۲ واحد
به صورت الزامی ارائه گردد.
  - تیمبر ۱: دانشجویانی که در حال حاضر فارسی از زبان خارجه را اکثرانند باید الزاماً "باید فارسی از زبان خارجه از لایه
و بگذرانند.
  - تیمبر ۲: دانشجویانی که یکی از ۲ درس مشروح در لایه جدول دروس عمومی را اکثرانند باید به تبعیت یکی از دوره‌های انقلاب
اسلامی و روش‌های آن یا متون اسلامی را انتخاب و بگذرانند.
- این بخشنامه از اول سال تحصیلی ۷۳-۷۲ (مهرماه ۷۲) لازم‌الاجرا است. ص/ ۲/۷۲

دکتر عبدالصاحب
رئیس دانشگاه آزاد اسلامی

سپاس

۱۲ مرداد

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی
شورای عالی برنامه ریزی

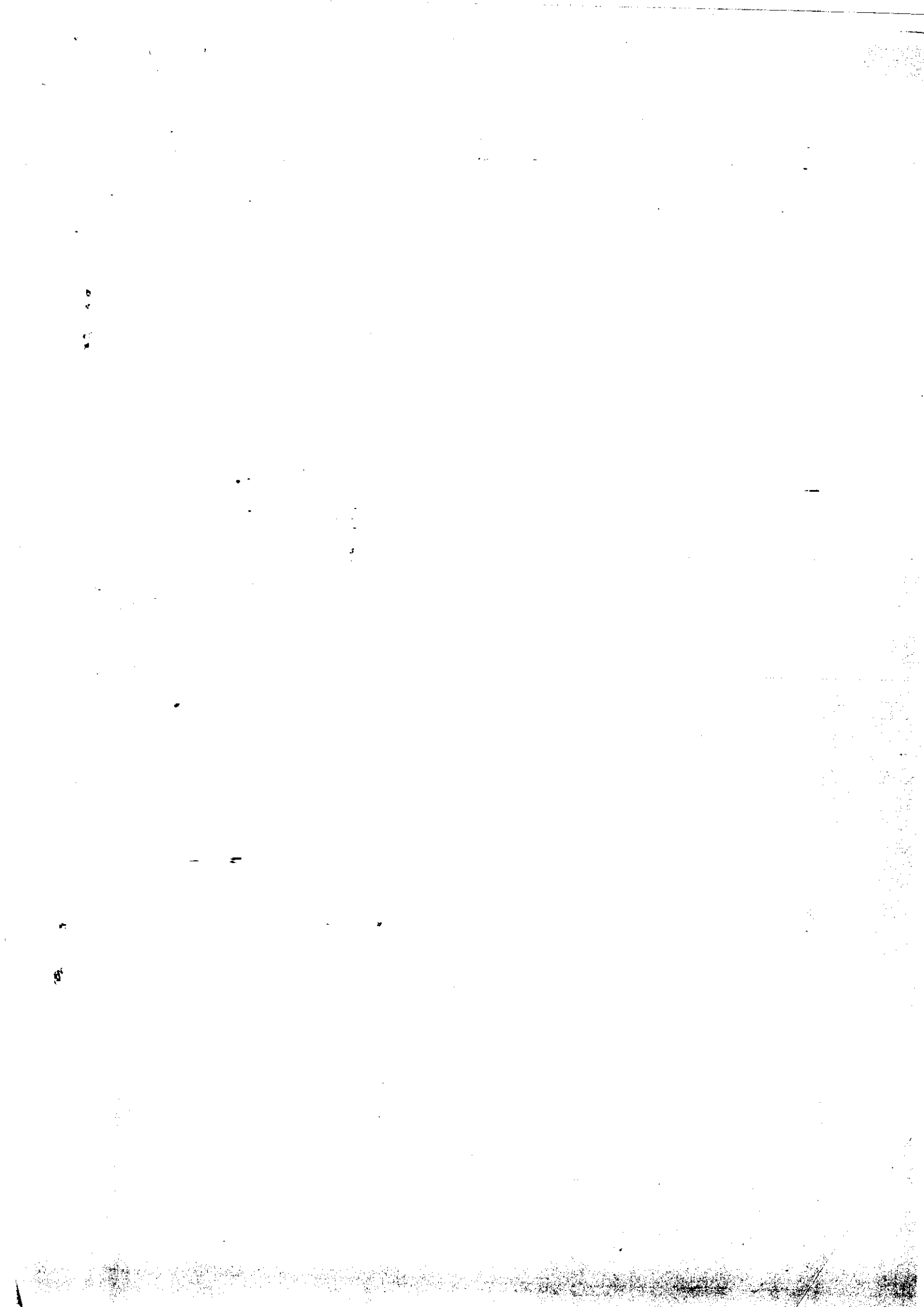
فهرست و سرفصل دروس عمومی

برای کلیه دانشجویان تمام رشته های آموزش
عالی در دوره های کاردانی، کارشناسی ناپیوسته، کارشناسی پیوسته
و کارشناسی ارشد پیوسته گروه های فنی و مهندسی علوم پایه، علوم انسانی،
کشاورزی، هنر، پزشکی و علمی- کاربردی

دروس عمومی در مدارس بخشنامه شماره ۴۸/۱۴۸۷۵
تاریخ ۷۳/۴/۲۲

نشریه ۱۸

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

بسم الله

تاریخ ۱۳۷۳/۶/۲۶

شماره ۱۱۳/۱۸۶۳

بیروت

دستورالعمل اجرایی دروس عمومی (فرهنگ، معارف و عقاید اسلامی)
منسوب دویست و هشتاد و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی
مورخ ۱۳۷۳/۶/۲۵

براساس مصوبه سیصد و بیست و ششمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی
مبنی بر تقلیل واحدهای دروس عمومی در دانشگاهها، و به پیشنهاد
کمیسیون تدوین آئیننامههای آموزشی، دستورالعمل زیر، در جلسه ۲۸۲
مورخ ۱۳۷۳/۶/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی به تصویب رسید و از تاریخ
تصویب لازم الاجراست.

۱- عناوین، تعداد واحد و ساعات تدریس دروس عمومی (فرهنگ و معارف
و عقاید اسلامی) به شرح زیر است:

۱- معارف اسلامی (۱)	۲ واحد	۲۴ ساعت
۲- معارف اسلامی (۲)	۲ واحد	۲۴ ساعت
۳- اخلاق و تربیت اسلامی	۲ واحد	۲۴ ساعت
۴- انقلاب اسلامی و ریشههای آن	۲ واحد	۲۴ ساعت
۵- تاریخ اسلام	۲ واحد	۲۴ ساعت
۶- متون اسلامی (آموزش زبان عربی)	۲ واحد	۲۴ ساعت
۷- زبان فارسی	۲ واحد	۱ ساعت
۸- زبان خارجی	۲ واحد	۱ ساعت
۹- تربیت بدنی (۱) عملی	۱ واحد	۲۴ ساعت
۱۰- تربیت بدنی (۲) عملی	۱ واحد	۲۴ ساعت

۲- گذراندن این دروس، برای همه دانشجویان دانشگاهها و موسسات آموزش
عالی سراسر کشور در همه رشتههای تحصیلی در مقاطع کارشناسی، کارشناسی
ارشد پیوسته و دکترای حرفه‌ای پزشکی الزامی است.

دانشجویان دوره کاردانی فقط دروس معارف اسلامی (۱)، اخلاق و تربیت
اسلامی، زبان فارسی، زبان خارجی و تربیت بدنی (۱) را میگذرانند و برای
این دسته از دانشجویان بقیه دروس در دوره کارشناسی ناپیوسته ارائه میشود.
۳- هر یک از دروس زبان فارسی و زبان خارجی باید حداقل در هفته، در دو جلسه
تدریس شود.

۴- دانشجویانی که ۲۵ واحد از مجموعه دروس عمومی مصوبه قبلی را گذرانده‌اند
از گذراندن ۲ واحد بقیه دروس عمومی معافند و به تعداد ۳ واحد از سقف
واحدهای نرسی رشته تحصیلی آنها کاسته میشود.

۵- دانشجویانی که دروس عمومی خود را تا سقف ۲۰ واحد گذرانده‌اند موظف‌اند
کمبود واحدهای نرسی خود را طبق جدول جدید بگذرانند.

۶- از تاریخ تصویب این دستورالعمل جدول قبلی دروس عمومی در ابتدای فصل
دوم تمام برنامه‌های منسوب در همه رشتههای تحصیلی آموزش عالی سی از
اعتبار ساقط است و این جدول جایگزین جدول قبلی میگردد.

رای صادره دویست و هشتاد و دومین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ
۱۳۷۳/۶/۲۵ در مورد دستورالعمل اجرایی دروس عمومی صحیح است چهست

اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

تاریخ - ۱۳۷۲/۶/۲۶

شماره ۱۱۳/۱۸۶۳

پیوست

بیت

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : معاون محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت : معاون محترم آموزشی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

رونوشت : رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمنداست به واحدهای مجری ابلاغ نمائید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

رونوشت : شورای عالی انقلاب فرهنگی

رونوشت : گروههای برنامه ریزی

فصل دوم

برنامه

الف : دروس عمومی : فرهنگ ، معارف و عقاید اسلامی

" آگاهیهای عمومی "

برای تمام رشته‌های تحصیلی دوره‌های کاربنانی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۰۱ ✓	معارف اسلامی (۱)	۱	۲۴	-	۲۴
۰۲ ✓	اخلاق و تربیت اسلامی	۱	۲۴	-	۲۴
۰۲۷ ✓	فارسی *	۳	۵۱	-	۵۱
۰۲۸ ✓	زبان خارجی *	۳	۵۱	-	۵۱
۰۹ ✓	تربیت بدنی (۱)	۱	-	۲۴	۲۴
جمع		۱۱	۱۷۰	۲۴	۲۰۴

*: هزیک از دروس زبان فارسی و زبان خارجی باید در هفته حداقل در دو جلسه تدریس شوند.

فصل دوم

برنامه

الف : دروس عمومی : فرهنگ ، معارف و عقاید اسلامی

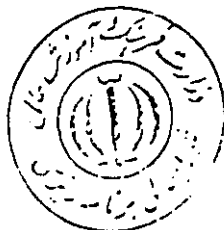
"آگاهیهای عمومی"

برای تمام رشته های تحصیلی دوره های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	
جمع					
۱	معارف اسلامی (۱)	۲	۲۴	-	-
۲	معارف اسلامی (۲)	۲	۲۴	-	-
۳	اخلاق و تربیت اسلامی	۲	۲۴	-	-
۴	انقلاب اسلامی و ریشه های آن	۲	۲۴	-	-
۵	تاریخ اسلام	۲	۲۴	-	-
۶	متون اسلامی (آموزش زبان عربی)	۲	۲۴	-	-
۷	فارسی *	۳	۵۱	-	-
۸	زبان خارجی *	۳	۵۱	-	-
۹	تربیت بدنی (۱)	۱	-	۲۴	
۱۰	تربیت بدنی (۲)	۱	-	۲۴	
جمع		۲۰	۳۹۶	۶۸	۳۲۴

* : هر یک از دروس زبان فارسی و زبان خارجی باید در هفته حداقل در دو جلسه

تدریس شوند.

فصل دوم

برنامه

الف : دروس عمومی : فرهنگ ، معارف و عقاید اسلامی

" آگاهیهای عمومی "

برای تمام رشته‌های تحصیلی دوره‌های کارشناسی ناپیوسته

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		جمع
			نظری	عملی	
۲	معارف اسلامی (۲)	۲	۲۴	-	۲۴
۴	انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن	۲	۲۴	-	۲۴
۵	تاریخ اسلام	۲	۲۴	-	۲۴
۶	متون اسلامی (آموزش زبان عربی)	۲	۲۴	-	۲۴
۱۰	تربیت بدنی (۲)	۱	-	۲۴	۲۴
جمع					۱۷۰

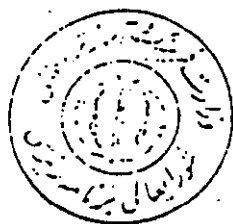
فصل سوم

سرفصل دروس

نام درس: تربیت بدنی (۲)

کد درس: ۱۰

تعداد واحد: ۱ (۳۴ ساعت)

نوع واحد: عملی

پیشیاز: تربیت بدنی (۱)

هدف: اهداف درس تربیت بدنی (۲) به شرح زیر است:

- ۱- ایجاد فرصت مناسب ورزشی برای کسب تجارب فردی و گروهی برای وصول به اهداف تربیت بدنی و ورزش
- ۲- آشنایی و یادگیری فنون و مقررات یکی از ورزشهای پایه.
- ۳- آشنایی و یادگیری فنون و مقررات یکی از ورزشهای گروهی یا انفرادی متداول در دانشگاه با توجه به امکانات موجود.

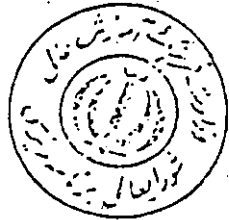
سرفصل دروس: (هفته ای ۲ ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی)

- درس تربیت بدنی عمومی طبیعتاً نظری - عملی است دانشجویان در ضمن مشارکت در ورزشهای پایه و گروهی و انفرادی با ما خواهیم زیر آشنایی شوند:
- رفتار فردی و اجتماعی در محیط ورزش
  - موضوع ایمنی و بهداشت در محیط ورزش
  - رابطه ورزش با تغذیه و افزایش باکاهش وزن بدن
  - عوامل تشدید کننده قلب و عروق و رابطه آنها با ورزش
  - فیزیکی و عوارض آن
  - آشنایی با فنون و مقررات ورزشی
  - دو میدانی، ژیمناستیک، شنا
  - فوتبال، والیبال، بسکتبال، هندبال، تنیس روی میز، بدمیستون.
  - کوهنوردی، تنیس، اسکی، ورزشهای رزمی و...

تہاگر ۴۱۱۴۱۸۳

نام درس: تربیت بدنی (۱)

کد درس: ۹

تعداد واحد: ۱ (۳۴ ساعت)

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: ندارد

هدف:

اهداف درس تربیت بدنی (۱) به شرح زیر است:

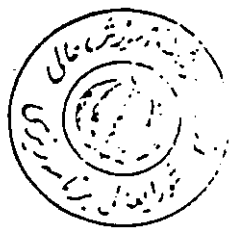
- ۱- آشناساختن دانشجویان با مفاهیم و اهداف تربیت بدنی و نقش و اثر آن در زندگی فردی و اجتماعی
- ۲- فراگرفتن شیوه های حفظ و نگهداری سلامت و تناسب بدن به منظور انجام وظایف فردی، اجتماعی و شرعی.
- ۳- فراگرفتن اصول حرکات بدنی (علمی و نظری) به منظور ایجاد تحرک و پویایی بیشتر در گذراندن اوقات فراغت و خودآزمایی در طول زندگی.

سرفصل دروس: (هفته ای یک ساعت در طول نیمسال تحصیلی)

- ۱- درس تربیت بدنی طبیعتاً نظری است و دانشجویان در ضمن مشارکت در فعالیتهای حرکتی و ورزشی با مفاهیم زیر آشنایی شوند:
  - اصول و فلسفه تربیت بدنی از دیدگاه مکتب
  - اهداف تربیت بدنی
  - اصول حفظ و نگهداری سلامت و تناسب بدن
  - شناخت اوقات فراغت و نقش ورزش در این مورد
  - آشنایی با برنامه ها و فعالیت های تفریحی و ورزشی
  - اصول خودآزمایی جسمی و حرکتی.

نام درس: زبان خارجی

کد درس: ۸

تعداد واحد: ۳ (۶۸ ساعت)

نوع واحد: نظری - عملی

پیشنیاز: ندارد

هدف: کسب مهارت در خواندن و درک مفاهیم متون خارجی به منظور آماده ساختن دانشجویان برای فراگرفتن متون نیمه تخصصی.

سرفصل درس:

مروری بر ساختارها و واژگان زبان در حد دوره دبیرستان - خواندن متون مختلف

در سطح ۳۵۰۰ واژه متداول - تاکید بر نیازهای یادگیری شامل:

الف) نحوه استفاده از فرهنگ لغت و دایره المعارف

ب) واژگان سازی

ج) نگارش رئوس مطالب

د) خلاصه نویسی

ه) متون مختلف سریع خوانی

و) معرفی و تمرین الگوهای پیچیده ساختاری در قالب متون نیمه تخصصی مربوطه

به هر رشته.

ز ساخت و استفاده از واژگان نیمه تخصصی در قالب متون

مربوطه در سطح ۳۰۰۰ واژه به بالا.

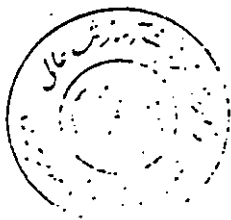
ح) تمرینهای ساده جهت معادل سازی واژگان نیمه تخصصی و برگردان

جمله ریننده به زبان فارسی.

نام درس: فارسی

کد درس: ۷

تعداد واحد: ۳ (۵۱ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: تکمیل آموزش زبان فارسی دوره دبیرستان در حدی که دانشجوی کارشناسی یا فارغ التحصیل دوره کاردانی بتواند کتب فارسی مورد نیاز این سطح را بی غلط بخواند و مطالب مورد نیاز در این سطح را بی غلط بنویسد.

سرفصل دروس:

درباره نویسندگی و ارزش و نقش نویسنده در جامعه

برای نویسندگی چه باید کرد

مشخصات یک نوشته خوب

مشخصات یک نویسنده خوب

نکته‌هایی در رسم الخط (شیوه املا) فارسی

نشانه گذاری

یادداشت برداری در ضمن مطالعه

گزارش نویسی (موضوع گزارش، دریافت کننده گزارش، هدف از تهیه گزارش ...)

خلاصه نویسی (شیوه‌های تلخیص)

شیوه تحقیق

الف) آشنایی با مراجع تحقیق

ب) نحوه استفاده از مراجع و ماخذ

مقاله نویسی (طرز نوشتن مقاله، انواع مقاله: ادبی، علمی، اجتماعی ...)

داستان نویسی (شیوه قصه پردازی، مقام ادبیات داستانی در جامعه، موضوع داستان

و طرح انواع آن)

فن ترجمه (نقش ترجمه و تاثیر آن در ادبیات و فرهنگ ملل)

انواع نثر (مرسل، ساده، مسجع، مصنی و وفنی، همراه با نمونه‌ها)

انواع نظم (شواهد هر نوع)

سبک‌های ادبی: الف) فارسی (خراسانی، عراقی، هندی، اصفهانی، دوره

بازگشت)

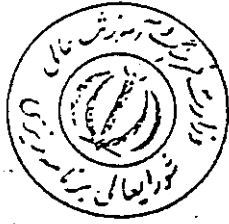
ب) خارجی (مشهورترین آنها):

برخی اصطلاحات ادبی (بدینیه، ارتجال، رکبک، سبیل متنع، مجاز...)

مختصری در دستور زبان فارسی

شیره نیبه و تنظیم پایان نامه (استاد راهنما، انتخاب موضوع، نیبه و تنظیم

رساله، ...

نام درس: متون اسلامی (آموزش زبان عربی)

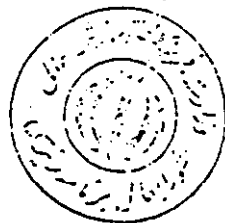
کد درس: ۶

تعداد واحد: ۲ (۳۴ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آذامه آموزش زبان عربی دبیرستان در حدی که دانشجویان یادآوری قواعد صرف و نحوی که در دوره راهنمایی و دبیرستان خوانده آیات و روایات ساده و مسائل اخلاقی را مطابق آن قواعد تجزیه و تحلیل کنند و در نتیجه بتوانند به خواندن و فهم متون ساده عربی از قبیل آیات، روایات، ادعیه و زیارتنامه های ساده تسلط نسبی پیدا کنند.

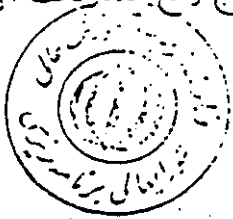
سرفصل دروس:

- تمرین اصول و قواعد صرفی

- در قالب متون ساده آیات و روایات

- تمرین اصول و قواعد نحوی

دعوت بوم الدار - مخالفت قریش و حمایت بنی هاشم - آزار مسلمانان
 و شکیبایی آنها - هجرت به حبشه - مناظره مسلمانان با فرستادگان قریش
 در حضور نجاشی - دعوت به اسلام در ماههای حرام و در حرم - چگونگی
 دعوت - سرسختی مشرکان و محصور شدن مسلمانان در شعب ابی طالب - پایان
 حصر - درگذشت ابوطالب و خدیجه - شدت یافتن آزار مشرکان و رفتن پیامبر
 به طائف - معراج (فقط گفته شود در این اوقات معراج واقع شده و بحث آن که
 بحث کلامی است به درس معارف واگذار شود).

از هجرت تا فتح مکه

پیام رسالت در مدینه - نخستین بیعت عقبه و اعزام مبلغ - دومین بیعت عقبه
 و گفنگوی طرفین - هجرت و چگونگی آن (به تفصیل) - ورود به مدینه - دو قبیله
 اوس و خزرج - پیمان برادری میان مسلمانان - پیمانهای پیامبر و میان ما هبت
 و فلسفه آنها - بنای مسجد - وضع سیاسی - عقیدتی - تجاری -
 کشاورزی و... در مدینه - پیوند مدینه و موضع آنها در برابر اسلام - تغییر قبیله -
 نخستین سر به سر به عبدالله بن جحش) جنگ بدر از آغاز تا پایان - بحثی
 پیرامون جهاد اسلامی - فدیة اسیران - تاثیر جنگ بدر در مشرکین مکه -
 تاثیر جنگ بدر در مدینه - نوطه پیوند و جنگ بنی قینقاع... لشکرکشی مشرکین
 به مدینه - جنگ احد - غزوه حمر الاسد - وقایع پس از احد: سر به ها - بوم الرجیع -
 بوم بئر معونه - نوطه پیوند و تبعید بنی نضیر - جنگ خندق - بنی قریظه - ... فتنه
 عبدالله بن ابی - بحثی پیرامون منافقان - پیمان حدیبیه (به تفصیل) - جنگ خیبر -
 نامه به سران کشورها - عمره: انتضاء جنگ مکه - جنگ ذات السلاسل.

از فتح مکه تا وفات

بازتاب جنگ مکه - نقض پیمان حدیبیه از سوی مشرکین - تبعات این
 پیمان شکنی و حرکت مسلمانان به سوی مکه - ورود به مکه - عفو عمومی -
 (بیان حوادث به تفصیل) - جنگ حنین - جنگ تبوک - درگذشت ابراهیم
 فرزند پیامبر (ص) - گرایش عمومی عرب به اسلام - ممانعت از حج کردن
 مشرکان - حجه الوداع و غدیر خم (به تفصیل) - بیماری پیامبر - بسیج
 لشکر اسامه - حوادث ایام بیماری (به تفصیل) - وفات...

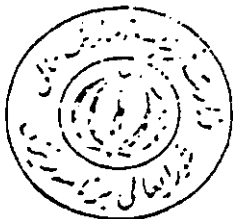
سیره رسول خدا (ص)

سیره: عبادی - سیره: معیشتی و اقتصادی - سیره: نظامی - سیره: خانوادگی -

سیره: اجتماعی و...

نام درس: تاریخ اسلام

کد درس: ۵

تعداد واحد: ۲ (۲۴ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشیاز: ندارد

هدف: آشنایی دانشجویان با چگونگی ظهور اسلام و نفوذ و گسترش آن تا پایان زندگی

رسول خدا (ص)

سرفصل دروس:

سرزمین عرب پیش از اسلام.

موقعیت جغرافیایی جزیره العرب پیش از اسلام.

وضع دو حکومت ایران و روم.

وضع ادیان آن روز در سرزمین حجاز و اطراف آن: مسیحیت، یهودیت، زردشتی

، صابین، آیین بت پرستی.

وضع قبائل حجاز، چگونگی فرمانروایی رومای قبائل، پیوند قبائل

بایکدی بگر. صفات نیک و بد قبائل ...

کعبه، سابقه تاریخی آن، بنای آن بدست ابراهیم (ع) - تولد اسماعیل و نوطن وی

در مکه ...، حفر زمزم بدست عبدالمطلب، عام النبل، اهمیت شجر مکه، مکه وسیله

پیوند تجاری و قومی، وسیله ارتباط حجاز با شام و حوزه مدیترانه.

از ولادت تا بعثت رسول خدا (ص)

ازدواج عبدالله با آمنه - درگذشت عبدالله - ولادت محمد (ص) دوران

شیرخوارگی و کودکی - سرپرستی عبدالمطلب - سرپرستی ابوطالب - نخستین

سفر به شام - جنگهای فجار - پیمان جوانمردان - شبانی - تجارت برای خدیجه -

ازدواج با خدیجه - بحی پیرامون ازدواجهای پیامبر (ص) - تجدید بنای کعبه

و نصب حجر الاسود - کناره گیری در غار حراء - درجسجوی حقیقت - رؤیاهای

صادق - نخستین طلبه وحی - آیات اول سوره شق.

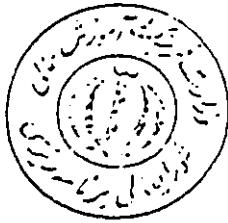
وحی - آیات سوره علق

از بعثت تا هجرت - نزول نخستین سوره های قرآن - دعوت به اسلام -

ماجیت و محتوای دعوت - نخستین مسلمان مردوزن - مسلمانان بی بدی -

نام درس: انقلاب اسلامی و ریشه های آن

کد درس: ۴

تعداد واحد: ۲ (۳۴ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشیاز: ندارد

هدف: شناساندن ماهیت سیاسی - انقلابی بودن اسلام و بیان اجمالی قیامها و نهضت‌های مهم اسلامی که در طول تاریخ اتفاق افتاده و بیان نسبتاً تفصیلی علل و عوامل تکنون، پیدایش، پیروزی، تثبیت و گسترش انقلاب اسلامی ایران.

سرفصل دروس:

مقدمه:

- ۱- ریشه اندیشه های سیاسی در قرآن
- ۲- ریشه های تفکر سیاسی در سیره پیامبر (ص)
- ۳- تفکر سیاسی در زندگی یکایک معصومین علیهم السلام - بایرسی حیات سیاسی ایشان و برخورد سیاسی ایشان با احکام وقت.
- ۴- تحلیلی از نهضت کربلا
- ۵- قیام توأین
- ۶- حرکت‌های سیاسی دوران بنی‌امیه
- ۷- قیام‌های سادات علوی در دوران بنی‌عباس
- ۸- نهضت‌های سیاسی در عصر غیبت نادو قرن اخیر
- ۹- تفکر سیاسی اسلامی در قرن اخیر
- ۱۰- تحریم تنباکو
- ۱۱- نهضت‌های اسلامی در یک قرن اخیر
- ۱۲- قیام مشروطیت
- ۱۳- انقلاب اسلامی ایران
- ۱۴- عوامل پیروزی انقلاب اسلامی
- ۱۵- کارشکنی‌ها و عوامل نخریب
- ۱۶- توطئه های استکباری و عوامل آن
- ۱۷- بازتاب انقلاب اسلامی در جهان

نام درس: اخلاق و تربیت اسلامی

کد درس ۳

تعداد واحد: ۲ (۳۴ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با اصول تربیتی از دیدگاه اسلام می باشد تا پس از پایان این دوره علاوه بر اطلاع از اصول تربیتی اسلام تغییرات اساسی در رفتار و عادت خویش به عمل آورند.

سرفصل دروس:

بخش اول تربیت اسلامی (هفته ای ۲ ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی)

- انسان به عنوان فرد و جمع در تربیت اسلامی.

- تقوی یک هدف اساسی تربیتی.

- تعلیم حکمت.

- پرورش روح عدالتخواهی

- تکامل انسان به عنوان یک هدف تربیتی

- دوستی با ملل اسلامی.

- توسعه روابط ملل دیگر بر اساس عدالت.

- پرورش نیروی تفکر.

- پرورش روح اجتماعی.

- روشهای تربیتی اسلام.

- تلفیق علم و عمل.

- سیره

- روش عقلانی تربیت اسلامی.

- امر به معروف و نهی از منکر.

- جهاد یک روش فایده تربیتی.

- پاداش و تنبیه.

- روش پند و اندرز.

بخش دوم: اخلاق اسلامی (هفته ای یک ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی)

بمدارزقت اول تدریس می شود. دانشجویان دوره کاردانی این بخش
رأسی گذراندند.

- اخلاق اسلامی .

- مبانی اخلاق در اسلام .

- نیت در رفتار اخلاقی .

- آزادی اراده در انسان .

- فضائل اخلاقی در اسلام .

امر به معروف و نهی از منکر، ایثار، صبر، تواضع، صدق، وفاء، حلم، امانت
شجاعت، مسحت، توبه، حسن نیت، شکر منعم، حکمت
عدالت، رضا، توکل .

- ردائیل اخلاقی در اسلام :

عصب، حقد، حسد، بخل، کبر، غرور، عجب، حب جاه و مال، ربا،

گناه، غیبت، نیت .

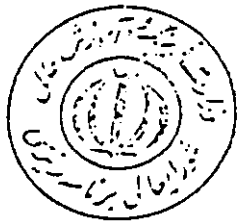
بختی در باره خیر و شر

نام درس: معارف اسلامی (۲)

کد درس: ۲

تعداد واحد: ۲ (۲۴ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: معارف اسلامی (۱)

هدف: آشنا ساختن دانشجویان با تفکر دینی و معارف اسلامی به شیوه قرآنی - برهانی و با استفاده از منابع وحی

سرفصل دروس: (هفته‌ای دو ساعت در طول یک نیمسال تحصیلی)

لزوم بعثت پیامبران برای تعلیم و تربیت و حیات اجتماعی

صفات پیامبران: عصمت و...

اعجاز و ماهیت و ضرورت آن برای اثبات نبوت

اعجاز قرآن کریم

نبوت پیامبر اسلام (نبوت خاصه)

ضرورت بازگشت انسان امروز به تعلیم انبیاء

امامت...

حکومت اسلامی:

دلایل ضرورت تشکیل حکومت

شرایط رئیس حکومت اسلامی

چگونگی تعیین امام و رئیس حکومت اسلامی (بیعت) نصب امام معصوم

(ع) از جانب خداوند، انتخاب رئیس در زمان غیبت امام معصوم (ع)

حدود اختیارات و وظایف رئیس حکومت اسلامی

شورای نظام حکومت اسلامی

معاد:

- تحریر مضمون نصوصی معاد با اشاره به عقاید اقوام و ملل دیگر

- تصویر اجمالی معاد در قرآن

- جایگاه و اهمیت معاد در اسلام و قرآن

- عالم برزخ

- ثواب و عتاب در برزخ
استدلال قرآن کریم و روایات برای اثبات معاد:

- نمونه هایی از معاد در دنیا

- برهان حکمت الہی

- برهان عدالت الہی

- برهان غایت (یا کمال خواهی)

- تجرد روح - دلائل عقلی و نقلی آن

- آثار اعتقاد به معاد در زندگی انسان

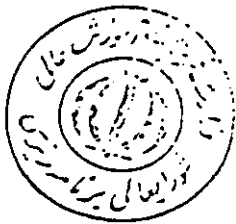
- پاسخهای قرآن به شیئات منکران معاد

- معاد درد عاقلان و مناجاتنا

نام درس: معارف اسلامی (۱)

کد درس: ۱

تعداد واحد: ۲ (۳۴ ساعت)

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشناساختن دانشجویان باتفکر دینی ومعارف اسلامی به شیوه برهانی - قرآنی وباستفاده از منابع وحی .

سرفصل دروس: (هفته ای دوساعت در طول یک نهمان تحصیلی)

مقدمه: نیازانسان به مکتب بانگیزه های گرایش دینی با اشاره به ضرورت تفکر در خداشناسی ومسائل دینی (در ذیل این عنوان مسئله فطرت وعقل گنجانیده شود) راهپای خداشناسی

- یکی ازدوبرهان: صدیقین، و باحرکت جوهری ، به اقتضای کشش

کلاس وذوق استاد

- نظم ومدفداری جینان

- فطرت وعرفان

تبیین مسئله توحید:

- یکتایی ، علم ، قدرت ، حکمت ، عدل ، خالقیت ، وحاکمیت خداوند

- بی نیازی خداوند

- توحید ذاتی ، صفاتی ، افعالی

- فاعلیت خداوند

آثار توحید:

- تاثیر توحید در ساختن فرد

- تاثیر توحید در ساختن جامعه

- توحید در دعوت انبیاء

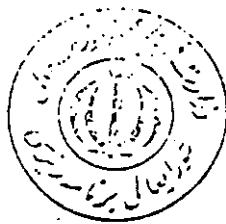
انکار و شرک وعمل آنها:

- عمل انکار

- عمل شرک

- شیعیات منکرین خدا و پاسخ آنها

- ✓
- شیئات در مورد عدالت خدا و پاسخ آنها
  - شیئات جبر و یون و پاسخ آنها همراه با تبیین معنای جبر و اختیار، ذکر طرفداران
  - هریک از این دو عقیده و معنای امر بین الامرین ...

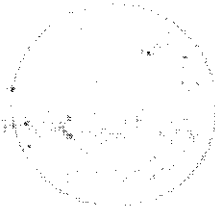

جمهوری اسلامی ایران
ارت فرهنگ آموزش عالی

بسمه تعالی

تاریخ: ۱۳۷۶/۹/۹
شماره: ۱۱۲/۸۹۲۸
پوست: .....

انفراش درس تنظیم خانواده و جمعیت به ارزش ۱ تا ۲ واحد
به مجموعه دروس عمومی همه رشته های تحصیلی دوره های کاردانی، کارشناسی
و کارشناسی ارشد پیوسته در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی سراسر کشور
مصوب جلسه ۲۵۰ مورخ ۱۳۷۶/۹/۹ شورای عالی برنامه ریزی

بر اساس بند اب، ماده ۱ قانون تنظیم خانواده و جمعیت، مصوب جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیست و
هفتم اردیبهشت ماه ۱۳۷۲ مجلس شورای اسلامی که به موجب آن دو وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت،
درمان و آموزش پزشکی موافقت به ایجاد درسی با عنوان تنظیم خانواده و جمعیت، در دانشگاهها شده اند.
این درس به ارزش ۱ تا ۲ واحد به صورت الزامی در همه رشته های دانشگاهی دوره های کاردانی، کارشناسی و
کارشناسی ارشد پیوسته با رعایت نکات زیر ایجاد می شود.

۱- درس تنظیم خانواده و جمعیت، یک درس عمومی و الزامی برای کلیه دانشجویان رشته های مختلف
دانشگاهی در دوره های کارشناسی، کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته است و دانشگاهها موظف اند موجبات
اجرای آن را به نحو مطلوب برای عموم دانشجویان فراهم سازند.

۲- این درس در رشته های مختلف پزشکی و دامپزشکی ۲ واحد و برای سایر رشته ها حداقل یک واحد و در
صورت لزوم اضافه بر سقف واحدهای دوره ارائه می شود.

۳- ریز مواد این درس که به ارزش ۲ واحد به صورت پیوسته توسط گروه پزشکی پیشنهاد شده است، مورد تایید
است. سایر گروه های آموزشی می توانند به میزان یک واحد از این مواد را انتخاب نموده و به صورت درس یک
واحدی به دانشجویان ارائه دهند.

۴- گذراندن این درس برای کلیه دانشجویانی که از ابتدای سال تحصیلی ۷۶-۱۳۷۷ وارد دانشگاهها می شوند الزامی است.
در رشته هایی که این درس با محتوای تخصصی، تحت عناوین خاص، وجود دارد، ارائه این درس ضرورت ندارد.

رای صادره جلسه ۲۵۰ مورخ ۱۳۷۶/۹/۹ شورای عالی برنامه ریزی در مورد ایجاد درس تنظیم خانواده و
جمعیت، به صورت الزامی برای کلیه دانشجویان کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد دانشگاهها و مؤسسات
آموزش عالی سراسر کشور صحیح است، برای اجرا ابلاغ شود.

دکتر مصطفی معین
وزیر فرهنگ و آموزش عالی

نوشت: معاون سیزم آموزش وزارت فرهنگ و آموزش عالی

نوشت: معاون سیزم آموزش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

خواهشمند است به واحدهای معرفی ابلاغ نمایند.

دکتر سید محمد کاظم نائینی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

دبیر شورای عالی برنامه ریزی

نوشت: معاون سیزم آموزش وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

نوشت: معاون سیزم آموزش وزارت فرهنگ و آموزش عالی

جمعیت و تنظیم خانواده

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

کد درس: ۲۲

مستند: اجرای بند «ب» ماده ۲ قانون «تنظیم خانواده و جمعیت» مصوب جلسه علنی روز یکشنبه مورخ ۱۳۷۶/۲/۲۶ مجلس شورای اسلامی

وزارت فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف به ایجاد یک واحد درس بنام جمعیت و تنظیم خانواده در کلیه رشته های آموزشی می باشند.

مجموعه دروس: (۳۴ ساعت)

تاریخچه تنظیم خانواده در ایران و جهان .
تعریف تنظیم خانواده - اهمیت اهداف و استراتژیهای آن در ایران و جهان .
شاخصهای جمعیتی - حرکات جمعیت - مشکلات ناشی از جمعیت زیاد در جهان و ایران .
جنبه های اپیدمیولوژی بهداشت و حرکات جمعیت .
سیاستهای جمعیتی - ضوابط - معیارهای مسائل جمعیتی .
تأثیر تنظیم خانواده و فاصله - بر سلامت و بقای مادران و کودکان .
روشهای مختلف پیشگیری از بارداری .
استفاده از روشهایی نوین در پیشگیری از بارداری .
نحوه ارتباط با مردم برای ارائه خدمات بهداشت و تنظیم خانواده .
تأثیر آموزش در برنامه های تنظیم خانواده .
برنامه ریزی بهداشت و تنظیم خانواده .
ارزشیابی برنامه های بهداشت و تنظیم خانواده .

دانشگاه آزاد اسلامی

عناوین درسی و سرفصل دروس معارف اسلامی

مصوب جلسه ۵۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۳

شورای عالی انقلاب فرهنگی

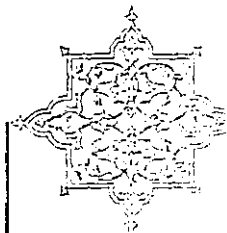

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزیر

بیت

تاریخ: ۱۸/۱۱/۸۳
شماره: ۹/۱۵۵۷۷
پیوست:

جناب آقای دکتر جاسبی
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

با اهدای سلام و درود؛

با استناد به بند ۷ مصوبه جلسه ۵۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد عناوین دروس عمومی معارف اسلامی (به شرح تصویر ضمیمه)، به پیوست یک نسخه عناوین درسی و سرفصل دروس معارف اسلامی، مصوب جلسه‌های مورخ ۱۳۸۳/۴/۹ و ۱۳۸۳/۱۰/۲۲ شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی برای اجرا ابلاغ می‌شود.

دکتر جعفر توفیقی

رئیس شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی

معاون محترم آموزشی

به تمام واحدهای دانشگاهی، دانشگاه آزاد اسلامی ابلاغ

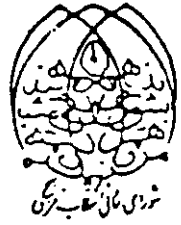
کنید.

دکتر عبدالله جاسبی
رئیس دانشگاه آزاد اسلامی

جاسبی

جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره .....
تاریخ .....
پست .....
.....

عناوین دروس عمومی معارف اسلامی

مصوب جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ به پیشنهاد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (نامه شماره ۲/۲۲۹۶ مورخ ۸۳/۳/۲۳) عناوین سرفصل دروس معارف اسلامی را به این شرح تصویب کرد:

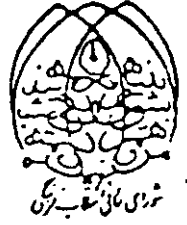
۱- دروس عمومی معارف اسلامی در پنج گروه و با این عناوین درسی می‌باشند:

گرایش	کد درس	عنوان درس	واحد	ساعت
۱. مبانی نظری اسلام	۰۱۱	اندیشه اسلامی ۱ (مبدأ و معاد)	۲	۳۲
	۰۱۲	اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	۳۲
	۰۱۳	انسان در اسلام	۲	۳۲
	۰۱۴	حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	۳۲
۲. اخلاق اسلامی	۰۲۱	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	۳۲
	۰۲۲	اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	۳۲
	۰۲۳	آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	۳۲
	۰۲۴	عرفان عملی اسلام	۲	۳۲
۳. انقلاب اسلامی	۰۳۱	انقلاب اسلامی ایران	۲	۳۲
	۰۳۲	آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۲
	۰۳۳	اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	۲	۳۲
۴. تاریخ و تمدن اسلامی	۰۴۱	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	۳۲
	۰۴۲	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	۳۲
	۰۴۳	تاریخ امامت	۲	۳۲
۵. منابع اسلامی	۰۵۱	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۲
	۰۵۲	تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۲	۳۲

(Handwritten signature)

جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی انقلاب فرهنگی

شماره .....
تاریخ .....
پست .....
.....

- ۲- گذراندن حداقل ۴ واحد از دروس مزبور برای دانشجویان دوره‌های کاردانی و حداقل ۱۲ واحد برای دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد پیوسته و دکتری حرفه‌ای الزامی است.
- ۳- دانشجویان دوره‌های کاردانی موظفند یکی از دروس خود را از گروه «مبانی نظری اسلام» و درس دوم را از گروه دروس «اخلاق اسلامی» انتخاب کنند.
- ۴- دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد پیوسته و دکتری حرفه‌ای موظفند دو درس خود را از گروه «مبانی نظری اسلام» و یک درس را از هر یک از چهار گروه دیگر انتخاب کنند.
- ۵- دانشجویان دوره‌های کارشناسی ناپیوسته با توجه به گذراندن چهار واحد درسی در دوره کاردانی صرفاً موظفند چهار درس از چهار گروه «مبانی نظری اسلام»، «انقلاب اسلامی»، «تاریخ تمدن اسلامی» و «آشنایی با منابع اسلامی» را انتخاب کنند.
- ۶- دانشجویان اقلیت‌های دینی می‌توانند دروس مورد نظر خود را بدون هیچ محدودیتی از بین کلیه دروس مندرج در جدول دروس عمومی معارف اسلامی انتخاب کرده و بگذرانند.
- ۷- سرفصل دروس مزبور پس از تصویب در شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی به دانشگاهها و مراکز آموزش عالی ابلاغ می‌شود. ۱۳۷۷-۰۱-۲۰

سید محمد خاتمی
۱۳۸۳

رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

کوزل

سرفصلها و منابع دروس

معارف اسلامی

اندیشه اسلامی ۱

(مبدأ و معاد)

کد درس: ۰۱۱

از مجموعه دروس مبانی نظری اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ندارد

هدف درس: تبیین ضرورت پرداختن دانشجوی مسلمان به دین و مقولات دینی؛ تعمیق و گسترش اطلاعات و تقویت خداباوری و ایمان دانشجویان در زمینه مباحث مربوط به خداشناسی و رستاخیز.

سرفصل درس (برای ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی)

۱- انسان و ایمان

۱-۱- نیازهای معنوی انسان

۱-۲- نقش ایمان مذهبی در زندگی انسان

۱-۳- عقل و ایمان

۲- مفهوم خدا

۲-۱- برداشت‌های مختلف درباره خدا

۲-۲- خدا در ادیان ابراهیمی (یهود، مسیحیت، اسلام)

۳- خدایابی

۳-۱- دل و شهود

۳-۲- عقل و استدلال

۴- توحید و شرک

۴-۱- توحید ذاتی و صفاتی

۴-۲- توحید افعالی

۴-۳- توحید عبادی (توسل و شفاعت)

۵- سایر اوصاف خداوند

۵-۱- عدل الهی

۵-۲- حکمت و قدرت

۵-۳- مسئله شرور

۵-۴- جبر و اختیار (قضا و قدر)

۶- رستاخیز و جاودانگی

۶-۱- مرگ و برزخ

۶-۲- قیامت

منابع:

۱. معارف اسلامی ۱، محمد سعیدی مهر - محسن جوادی، دفتر نشر معارف.
۲. معارف اسلامی ۱ و ۲، جمعی از نویسندگان، انتشارات سمت.
۳. معارف در آثار شهید مطهری، دفتر نشر معارف.

منابع تکمیلی درس اندیشه اسلامی ۱

۱. درآمدی بر خداشناسی فلسفی، محسن جوادی، قم، معارف.
۲. طبیعت و حکمت، احمد دیلمی، قم، معارف.
۳. فلسفه دین (خدا، اختیار و شر)، الوین پلانتینجا، ترجمه و توضیح محمد سعیدی مهر، قم، طه.
۴. نقد برهان ناپذیری وجود خدا، عسکری سلیمانی امیری، قم، بوستان کتاب.
۵. معارف قرآن (خداشناسی - کیهان شناسی - انسان شناسی)، محمدتقی مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
۶. آیا خدایی هست، ریچارد سویین برن، ترجمه محمد جاودان، قم، دانشگاه مفید.
۷. فلسفه دین در قرن بیستم، چارلز تالیا فرو، ترجمه انشاءالله رحمتی، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی.
۸. درآمدی بر الهیات تطبیقی اسلام و مسیحیت، عبدالرحیم سلیمانی اردستانی، قم، طه.
۹. حیات جاودانه (معاد شناسی)، امیر دیوانی، قم، معارف.
۱۰. مرگ و جاودانگی، ترجمه سیدمحسن رضازاده، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی.
۱۱. تبیین براهین اثبات خدا، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء.
۱۲. معارف اسلامی ۱، (مبتنی بر روش فعال)، رضا فیروزی، قم، انجمن معارف اسلامی ایران.
۱۳. دین پژوهی (جلد دوم)، ویراسته میرجالایاده، ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۴. تصویری از بهشت و جهنم، احمد حبیبیان، تهران، شرکت چاپ و نشر بین الملل.

اندیشه اسلامی ۲

(نبوت و امامت)

تعداد واحد: ۲

کد درس: ۰۱۲

نوع واحد: نظری

از مجموعه ۱ دروس مبانی نظری اسلام

پیشنیاز: اندیشه اسلامی ۱

هدف: گسترش آگاهی‌های دانشجویان در زمینه دین، پیامبری، اسلام، امامت و ولایت.

سرفصل‌ها: (برای ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی)

۱- پیشینه دین و پیامبری

۱-۱- تعریف دین و پیشینه آن در تاریخ

۱-۲- یهودیت و مسیحیت، پیدایش و سرنوشت آنان

۱-۳- آشنایی با تورات و انجیل و مقایسه آن دو با قرآن

۱-۴- تأثیر حاکمیت مسیحیت بر جامعه غربی و مقایسه آن با تأثیر اسلام در پیدایش تمدن اسلامی

۲- اهداف، ابعاد و قلمرو دین

۲-۱- ضرورت وحی و پیامبری برای سعادت معنوی و زندگی دنیایی

۲-۲- عصمت پیامبران

۲-۳- نقش دین در زندگی دنیایی (بررسی دیدگاه‌های اومانیزم سکولاریزم و لیبرالیزم و نظریه جامعیت

دین)

۲-۴- گوهر مشترک دین و راز تعدد ادیان و شرایع

۲-۵- رابطه علم و دین

۳- شناخت اسلام

۳-۱- قرآن و سنت

۳-۱-۱- اعجاز قرآن

۳-۱-۲- اعتبار سنت

۳-۱-۳- محکمت و متشابهات

۳-۲- عقل و جایگاه آن در شناخت دین

۳-۳- خاتمیت و پاسخگویی اسلام به نیازهای متغیر انسان

۳-۴- روش فهم دین (تکامل پذیری، فهم بشری، قداست فهم دینی، پلورالیزم دینی)

۴- امامت و ولایت

- ۴-۱- معنای امامت و ولایت
- ۴-۲- ابعاد و شئون امامت (مرجعیت دینی، ولایت سیاسی - ولایت معنوی)
- ۴-۳- عصمت امامان و ادله نصب آنان
- ۴-۴- مهدویت

۵- مرجعیت و ولایت در عصر غیبت

- ۵-۱- مرجعیت دینی در عصر غیبت
- ۵-۲- ولایت، فقیه و رهبری سیاسی در زمان غیبت
  - ۵-۲-۱- تاریخچه ولایت فقیه
  - ۵-۲-۲- مبنای مشروعیت حکومت دینی و اختیارات ولی فقیه
  - ۵-۲-۳- عزل و نظارت بر ولی فقیه

منابع:

۱. معارف اسلامی ۲. امیر دیوانی و علیرضا امینی دفتر نشر معارف.
۲. معارف اسلامی ۱ و ۲، جمعی از نویسندگان، سازمان سمت.
۳. معارف در آثار شهید مطهری، دفتر نشر معارف.

منابع تکمیلی درس اندیشه اسلامی ۱ و ۲

۱. الهیات، جعفر سبحانی، قم، امام صادق.
۲. کلام اسلامی ۱، محمد سعیدی مهر، قم، طه.
۳. کلام اسلامی ۲، محمد سعیدی مهر، قم، طه.
۴. مجموعه آثار شهید مطهری، (جلد چهارم)، شهید مطهری، تهران، صدرا.
۵. درآمدی بر کلام جدید، محمد هادی صادقی، قم، طه و معارف.
۶. جستارهایی در کلام جدید، جمعی از نویسندگان، تهران و قم، سمت و دانشگاه قم.
۷. آرزو عقاید، محمد تقی مصباح یزدی، تهران، سازمان تبلیغات.
۸. دین و دین، عبدالحسین خسروپناه، قم، مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی.
۹. فلسفه دین، دکتر احمد بهشتی، قم، بوستان کتاب.
۱۰. پرسش‌های ابدی، منصور شمس، قم، انجمن معارف اسلامی ایران.

انسان در اسلام

تعداد واحد: ۲

کد درس: ۰۱۳

نوع واحد: نظری

از مجموعه ۱، دروس میانی نظری اسلام

پیشنیاز: ندارد

هدف درس: آشنایی با دیدگاه اسلام درباره انسان، جایگاه او در نظام هستی و استعدادها و مسئولیت‌ها و آگاهی از ارزش واقعی انسان.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

۱- کلیات و مفاهیم بنیادین

۱-۱- تعریف، اهمیت و ضرورت انسان‌شناسی

۱-۲- انسان‌شناسی از دیدگاه‌های مختلف (تجربی، اسطوره‌ای، فلسفی، دینی و ...)

۱-۳- انسان در نظرگاه عارفان مسلمان (مولوی، حافظ و ...)

۲- ساحت‌های وجود انسان

۲-۱- طبیعت و نیازهای مادی انسان

۲-۲- معنویت و فطرت الهی انسان

۲-۳- عقل و آگاهی انسان

۲-۴- آزادی و مسئولیت انسان

۳- کمال انسان

۳-۱- عشق و محبت (عشق حقیقی، عشق مجازی و عشق کاذب)

۳-۲- سیر تکامل انسان (شناخت خدا، عبودیت و تکلیف)

۳-۳- مراتب کمال و صعود انسان

۳-۴- عوامل و موانع کمال

۴- از خود بیگانگی

۴-۱- معنای از خود بیگانگی و دیدگاه‌های موجود در این باره

۴-۲- زمینه‌ها، عوامل و پیامدهای از خود بیگانگی انسان

۴-۳- انسان مدرن و بیگانگی از خود

۴-۴- درمان خود بیگانگی

منابع:

۱. انسان در قرآن، و مرتضی مطهری.
۲. مبانی انسان شناسی در قرآن، عبدالله نصری.
۳. انسان شناسی (مجموعه کتب آموزشی از راه دور)، محمود رجبی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).

منابع تکمیلی

۱. انسان شناسی. محمود رجبی، قم. مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
۲. انسان از دیدگاه اسلام، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، احمد واعظی، تهران، سمت.
۳. انسان از دیدگاه اسلام، عبدالله نصری، تهران، پیام نور.
۴. سیمای انسان کامل از دیدگاه مکاتب، عبدالله نصری، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی.
۵. انسان کامل. مرتضی مطهری، تهران، صدرا.
۶. انسان در قرآن. مرتضی مطهری، تهران، صدرا.
۷. انسان و ایمان. مرتضی مطهری، تهران، صدرا.
۸. انسان شناسی فلسفی، هانس دیرکس، ترجمه محمدرضا بهشتی، تهران، هرمس.
۹. انسان از آغاز تا انجام، علامه سیدمحمدحسین طباطبایی، تهران، الزهرا.
۱۰. انسان در اسلام و مکاتب غربی، علی اصغر حلبی، تهران، اساطیر.
۱۱. فطرت در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء.
۱۲. معارف قرآن (خدانشناسی، کیهان، انسان شناسی)، مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (زه).
۱۳. اومانیزم، تونی دیویس، ترجمه عباس مجز، تهران، نشر مرکز.

حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام

تعداد واحد: ۲

کد درس: ۰۱۴

نوع واحد: نظری

از مجموعه ۱، دروس مبانی نظری اسلام

پیشنیاز: ندارد

هدف: آشنایی با ویژگی‌های نظام حقوقی اسلام و اصول بنیادین و انواع حقوق و آزادی‌های مدنی و سیاسی انسان از دیدگاه اسلام.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

۱- مفاهیم اولیه و کلیات

۱-۱- مفهوم و انواع حق (حق تکوینی، تشریحی، حق الناس، حق الله و ...)

۱-۲- منشأ و خاستگاه حق

۲- مبانی و ویژگی‌های نظام حقوقی اسلام (در مقایسه با سایر نظامها)

۲-۱- مبانی حقوق اسلامی

۲-۲- حقوق طبیعی و حقوق فطری

۲-۳- رابطه متقابل حق و تکلیف

۲-۴- جایگاه عدالت در نظام حقوقی اسلام

۲-۵- مفهوم، مبانی و انواع آزادی در اسلام

۲-۶- نسبت حقوق فرد و جامعه

۳- حقوق مدنی و اجتماعی در اسلام

۳-۱- حق حیات، تکامل و پیشرفت انسان

۳-۲- آزادی تفکر و عقیده

۳-۳- آزادی بیان و قلم

۳-۴- انتخاب شغل و مسکن و ...

۳-۵- حق امنیت قضایی و عدالت اجتماعی

۴- حقوق سیاسی

۴-۱- حق مشارکت در امور سیاسی

۴-۲- حق نظارت عمومی

۴-۳- حق حاکمیت ملی

۵- حقوق زن

- ۵-۱- مبانی حقوق زن
- ۵-۲- تفاوت‌های حقوق زن و مرد و علل آن
- ۵-۳- اسلام و فمینیسم
- ۶- حقوق کودک در اسلام
- ۷- حقوق اقلیت‌ها در اسلام
- ۸- حقوق و روابط بین‌الملل در اسلام

منابع:

۱. اسلام و حقوق بشر. زین‌العابدین قربانی
۲. نظام حقوق زن در اسلام. مرتضی مطهری
۳. پیرامون جمهوری اسلامی، مرتضی مطهری
۴. حقوق جهانی بشر (از دیدگاه اسلام و غرب)، محمدتقی جعفری

منابع تکمیلی

۱. آزادی از نگاه استاد مطهری، حسین یزدی، تهران، صدرا، ۱۳۷۹.
۲. نظام حقوق زن در اسلام، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۷۴.
۳. نظریه حقوقی اسلام، محمدتقی مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۰.
۴. حقوق بشر (نظریه‌ها و رویه‌ها)، حسین شریفی طراط کوهی، تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ۱۳۸۰.
۵. فلسفه حقوق بشر، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۷.
۶. فلسفه حقوق، مصطفی دانش‌پژوه و قدرت‌الله خسروشاهی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.
۷. حقوق بشر از منظر اندیشمندان، محمد بسته نگار، ۱۳۸۰، تهران، انتشار.
۸. حقوق بشر از دیدگاه اسلام (آراء دانشمندان ایرانی)، گروه نویسندگان، تهران، الهدی، ۱۳۸۰.
۹. آزادی‌های عمومی در حکومت اسلامی، راشد غنوشی، ترجمه حسین صابری، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۱.
۱۰. آزادی، عقل و ایمان، محمد سروش، قم، دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۱.
۱۱. در هوای حق و عدالت (از حقوق طبیعی تا حقوق بشر)، محمدعلی موحد، ۱۳۸۱، تهران، نشر کارنامه.
۱۲. حق و مصلحت، محمد راسخ، تهران، طرح نو، ۱۳۸۱.
۱۳. مبانی حقوق بشر، سیدصادق حقیقت و سیدعلی میرموسوی، تهران، مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.

فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)

تعداد واحد: ۲

کد درس: ۰۲۱

نوع واحد: نظری

از مجموعه ۲، دروس اخلاق اسلامی

پیشنیاز: ندارد

هدف: توجیه باورهای اخلاقی و تقویت بنیان‌های فکری فراگیران و آشنایی با مکاتب و دیدگاه‌های مختلف اخلاقی با تأکید بر بیان دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

۱- کلیات

۱-۱- مفهوم، اهمیت و جایگاه فلسفه اخلاق

۱-۲- انواع پژوهش‌های اخلاقی (توصیفی، هنجاری و فرااخلاق)

۱-۳- سیر فلسفه اخلاق در اندیشه اسلامی

۲- مسئولیت اخلاقی

۲-۱- معناشناسی مسئولیت اخلاقی

۲-۲- شرایط مسئولیت اخلاقی (مباحثی درباره جبر ژنتیکی، محیطی و ...)

۲-۳- قلمرو مسئولیت اخلاقی

۳- واقع‌گرایی اخلاقی

۳-۱- واقع‌گرایی در مفاهیم اخلاقی

۳-۲- واقع‌گرایی در احکام اخلاقی

۴- معیار ارزش اخلاقی

۴-۱- سود و زیان شخصی یا گروهی

۴-۲- حسن و قبح ذاتی افعال

۴-۳- مطابقت با قانون عقل

۴-۴- امر و نهی الهی

۴-۵- حسن فعلی و فاعلی

۵- اطلاق و نسبیت در اخلاق

۵-۱- انواع نسبیت‌گرایی اخلاقی (توصیفی، هنجاری و فرااخلاقی)

۵-۲- مکاتب اخلاقی نسبیت‌گرا

۵-۳- نقل و نقد دلایل نسبیت‌گرایان

۵-۴- مطلق‌گرایی اخلاقی

۵-۵- مکاتب مطلق‌گرا

۶- دین و اخلاق

- ۱-۶ نیازمندی‌های دین به اخلاق
- ۲-۶ وابستگی‌های اخلاق به دین
- ۳-۶ نقد و بررسی نظریه‌های تباین، اتحاد و تعامل

منابع:

۱. فلسفه اخلاق، محمدتقی مصباح یزدی به تحقیق و نگارش احمد حسین شریفی، تهران، نشر بین‌الملل، ۱۳۸۱.
۲. مبادی اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۷.
۳. فلسفه اخلاق، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۸۱.
۴. فلسفه اخلاق، ویلیام کی. فرانکنا، ترجمه هادی صادقی، قم، طه، ۱۳۷۶.
۵. مسأله باید و هست، محسن جوادی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵.

منابع تکمیلی:

۱. دروس فلسفه اخلاق، محمدتقی مصباح یزدی، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۶.
۲. فلسفه اخلاق (پژوهش در بنیان‌های زبانی، فطری، تجربی، نظری و دینی اخلاق)، سیدمحمدرضا مدرسی، تهران، سروش، ۱۳۷۶.
۳. فلسفه اخلاق، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۸۱.
۴. مجموعه آثار، مرتضی مطهری، ج ۱۳، مقاله «جاودانگی اصول اخلاقی»، تهران، صدرا، ۱۳۷۲.
۵. اصول فلسفه و روش رئالیسم، ج ۲، مقاله ششم (ادراکات اعتباری) قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
۶. مسأله باید و هست، محسن جوادی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵.
۷. فلسفه اخلاق در قرن حاضر، ج. وارنوک، ترجمه و تعلیقات صادق لاریجانی، تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۸.
۸. فلسفه اخلاق در قرن بیستم، مری وارنوک، ترجمه و تحشیه ابوالقاسم فنایی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۰.
۹. فلسفه اخلاق، پل ادواردز، ترجمه انشاءالله رحمتی، تهران، تیان، ۱۳۷۸.
۱۰. مبانی اخلاق در فلسفه غرب و فلسفه اسلامی، حسن معلمی، تهران، دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۸۰.
۱۱. فلسفه اخلاق، (مجموعه مقالات برگرفته از دایره‌المعارف فلسفه اخلاق)، ویراسته لارنس سی. بکر، ترجمه جمعی از مترجمان، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۰.
۱۲. مبادی اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.

۱۳. درآمدی به فلسفه اخلاق، آر. اف. اتکینسون، ترجمه سهراب علوی نیا، تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۷۰.

اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیشنیاز: ندارد
کد درس: ۰۲۲
از مجموعه ۲: دروس اخلاق اسلامی

هدف: آشنایی دانشجویان با مبانی و مفاهیم اخلاق اسلامی در حوزه فضایل و رذایل اخلاقی، به منظور کسب فضیلت‌ها و پرهیز از رذیلت‌های اخلاقی.

سرفصل‌ها: (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی)

۱- کلیات

۱-۱- مفهوم، اهمیت و جایگاه علم اخلاق اسلامی

۱-۲- تاریخچه علم اخلاق اسلامی

۱-۳- رویکردهای مختلف در علم اخلاق اسلامی

۲- مبانی اخلاق اسلامی

۲-۱- هدفمندی زندگی انسان

۲-۱-۱- عوامل و موانع قرب

۲-۱-۲- مراتب و درجات قرب به خدا

۲-۲- خودشناسی

۲-۲-۱- ابعاد وجود انسانی (بعد متعالی و مادی) و جاودانگی او

۲-۲-۲- آزادی و اختیار

۲-۲-۳- نقش عقیده و عمل در تکوین شخصیت انسان

۳- فضایل و رذایل اخلاقی

۳-۱- در رابطه انسان با خدا (معنویت و بندگی)

۳-۲- در رابطه با خود (اخلاق فردی)

۳-۳- در رابطه با دیگران (اخلاق اجتماعی)

۳-۴- فضایل اخلاقی

۳-۴-۱- محبت به خدا و اولیای الهی

۳-۴-۲- توکل

۳-۴-۳- قناعت

۴-۴-۳- یاد مرگ

۵-۴-۳- تفکر

۶-۴-۳- اخلاص

۷-۴-۳- خوف و رجاء

۸-۴-۳- .....

۵-۳- رذایل اخلاقی

۱-۵-۳- دنیا گرایی

۲-۵-۳- پیروی از هوای نفس

۳-۵-۳- غرور

۴-۵-۳- خود فراموشی

۵-۵-۳- ریا

۶-۵-۳- آفات زبان

۷-۵-۳- .....

منابع :

- ۱- مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و احادیث، بخش پنجم (اخلاق یا قوانین رفتاری)، رضا فرهادیان.
- ۲- اخلاق اسلامی، احمد دیلمی و مسعود آذربایجانی، دفتر نشر معارف.
- ۳- اخلاق اسلامی، محمدعلی سادات، تهران : سمت.
- ۴- اخلاق در قرآن، محمدتقی مصباح یزدی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.

منابع تکمیلی:

- ۱- مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و احادیث، بخش پنجم (اخلاق یا قوانین رفتاری)، رضا فرهادیان.
- ۲- مبانی اخلاق و تربیت اسلامی، قادر فاضلی، قم، مهر، ۱۳۷۰.
- ۳- اخلاق و تربیت اسلامی، محمدتقی رهبر و محمدحسن رحیمیان، تهران، سمت، ۱۳۷۷.
- ۴- مراحل اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء ۱۳۷۹.
- ۵- اخلاق، سیدعبداله شبیر، ترجمه محمدرضا جباران، قم، هجرت، ۱۳۷۸.
- ۶- علم اخلاق اسلامی، (ترجمه کتاب جامع السعادات)، ترجمه دکتر سیدجلال‌الدین مجتبیوی، ج ۳ و ۲ و ۱، تهران، حکمت، ۱۳۷۷.
- ۷- پند جاوید، ج ۱ و ۲، محمدتقی مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.
- ۸- راهیان کوی دوست، (شرح حدیث معراج)، محمدتقی مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۰.